

nagy összegű jelzálogkövetelés következő törpekövetelés elől a készpénzben fizetendő kártaalnitási összegrészt felemészti. Ezek és az ezekhez hasonló lehetőségek is arra utalnak, hogy e követeléseket mozgékonyabb formával kell felruházni. E mellett szól az is, hogy ezek a papírok a telepítési alap javára esetleg olcsóbban is visszaszerezhetők.

Dr. P. T.

JOGALKOTÁS.

A 300/1936. M. E. számú rendeletnek az értékpapírbehozatal eltiltása és az értékpapírok szelvényeinek beváltására vonatkozó rendelkezései.

1. §. ⁽¹⁾ Az 1936. évi január hó 22. napjától kezdve tilos Magyarország területére behozni akár belföldi, akár külföldi kibocsátású:

részvényt, záloglevelet, államadóssági vagy más kötvényt, pénztárjegyet, kincstári váltót, vagy kincstári jegyet.

⁽²⁾ A tilalom kiterjed az említett értékpapírok szelvényeinek és szelvényutalványainak behozatalára is, de nem vonatkozik a behozatal idejében már lejárt osztalék- és kamatszelvényekre.

⁽³⁾ A Magyar Nemzeti Bank a jelen §-ban foglalt tilalom alól felmentést adhat.

A Budapesti Közlöny a rendeletet 300/1926. M. E. számúnak jelzi, az évszám nyilvánvalóan sajtóhiba folytán téves.

Az 1970/1935. M. E. számú rendelet megtiltotta, illetve a Magyar Nemzeti Bank engedélyéhez kötötte belföldi vagy külföldi kibocsátású értékpapíroknak külfölditől való megvételét vagy külföldinek való eladását, úgyszintén külföldivel értékpapír tárgyában bárminemű más ügylet kötését vagy ilyen ügylet kötésére külfölditől megbízásvállalását vagy külföldinek ilyen megbízásadását.

Az új rendelet még tovább megy, mert egyrészt az értékpapírok behozatalát is megtiltja, másrészt pedig a behozatal nem a Magyar Nemzeti Bank engedélyétől függ, hanem csak abban az esetben válik lehetővé, ha a Bank a rendeletben foglalt tilalom alól felmentést ad. A Magyar Nemzeti Banknak az a joga, hogy a tilalom alól felmentést adhat, látszólag és végeredményben azonosnak látszik, a Banknak például az 1970/1935. M. E. számú rendelet adta azzal a jogával, hogy a külföldivel való tilos értékpapírügyletet engedélyezheti. Tényleg azonban a tilalom alól felmentés adása generális szabállyal szembehelyezkedő kivételt állapít meg, míg valamely cselekmény engedélyhez való kötöttsége csupán általános korlátozást jelent. Ehhez képest az 1970/1935. vagy 4500/1931. M. E. számú rendeletekben foglalt „tilalmak” lényegileg csupán korlátozások, míg az új rendeletben valóságos tilalom foglaltatik. E megkülönböztetésnek gyakorlati jelen-

tősége az, hogy nem lehet szabálynak tekinteni azt, hogy behozatali engedélyért a Bankhoz kell folyamodni, hanem a Bank csak különös esetekben fog élni felmentési jogával.

A második bekezdés szövegezése kétséget támaszthat a tilalom szigorúságába vetett hitben, noha valódi értelme az, hogy a tilalom kiterjed az említett értékpapírok szelvényeinek és szelvényutalványainak behozatalára is, a lejárt osztalék- és kamatszelvevények azonban behozhatók. Az osztalék- és kamatszelvevények ellenértéke zárolt számlán irándó a külföldi tulajdonos javára. Természetes, hogy ezek ellenértéke alatt csupán a szelvevények alapján felvett osztalék- és kamatösszeget lehet érteni, mert adásvétel vagy más ügylet tárgyai az 1970/1935. M. E. számú rendelet értelmében nem lehetnek.

2. §. A m. kir. pénzügyminiszter a jelen rendelet 1. §-ában meghatározott értékpapirbehozatali tilalmat akár egészen, akár részben felfüggesztheti, vagy megszüntetheti.

A behozatali tilalom egészen való felfüggesztésének vagy megszüntetésének értelme nem kétséges. Kétséges azonban az, hogy mi értendő a tilalom részben való felfüggesztése alatt? A tilalom felfüggesztése vonatkozhatik a papíroknak kibocsátási hely szerint megkülönböztethető csoportjára vagy gazdasági rendeltetésük szerint megkülönböztethető fajtájára, boríték vagy szelvényivre, de vonatkozhatik valamely szomszédos vagy más érdekelt állammal való forgalomra, érdekcsoportokra stb.; úgy, hogy bár a pénzügyminiszternek nincs joga arra, hogy az értékpapírtilalmat módosítsa, az által, hogy a felhatalmazás a tilalom részben való felfüggesztésének milyen vonatkozásban való meghatározását elmulasztja, a felfüggesztés különböző lehetőségeinek gyakorlásával a rendelet módosítható is, különösen annak figyelembevétele mellett, hogy e részbeni felfüggesztésekkel kapcsolatban a Magyar Nemzeti Bank a tilalmak alól felmentést is adhat. Míg a pénzügyminiszter felhatalmazása főleg tárgyi vonatkozású módosításokra ad alkalmat, de nincsenek kizárva a személyi vonatkozású módosítások sem, addig a Magyar Nemzeti Banknak adott felmentési jog nyilvánvalóan csupán személyi vonatkozásban befolyásolja az általános tilalmat.

3. §. ⁽¹⁾ Részvény osztalékszelvevényére, valamint záloglevél vagy kötvény szelvevényére fizetést teljesíteni vagy a szelvevényre esedékes összeget a fél szabad rendelkezésére álló számlán jóváírni csak akkor szabad, ha a részvény, a záloglevél, illetőleg a kötvény belföldinek tulajdonában van és ezt a szelvevény bemutatója a Magyar Nemzeti Bank által megállapított módon igazolja. A Magyar Nemzeti Bank a belföldi tulajdon igazolásának — az értékpapírok egyes csoportjaira különbözően is megállapítható — módzatait, úgyszintén ezeknek esetleges kiegészítését vagy megváltoztatását a Budapesti Közlönyben Hirdetmény útján teszi közzé.

⁽²⁾ Ha a részvény, illetőleg a záloglevél vagy kötvény be-

mutatója a belföldi tulajdont az előbbi bekezdésben meghatározott módon nem igazolja, a szelvény ellenértéke a bemutatónak csak a Magyar Nemzeti Bank engedélyével és csakis az erre a célra ugyancsak a Magyar Nemzeti Bank engedélyével nyitott zárolt számlán írható javára.

(³) A Magyar Nemzeti Bank az (¹) bekezdésben meghatározott tilalom alól felmentést adhat.

(⁴) A jelen §. rendelkezései a m. kir. miniszterium 1970/1935. M. E. számú (a Budapesti Közlöny 1935. évi február hó 24.-i 46. számában kihirdetett) rendeletének hatályát egyébként nem érintik.

A rendelet alkotója a Magyar Nemzeti Bankra bizza a tulajdonos belföldi voltának igazolási módját. A Magyar Nemzeti Bank pedig 450/1936. sz. hirdetményében a Pénzügyi Központot, továbbá a Pénzügyi Központ I. kúriájába tartozó több pénzügyi intézetet jelölt meg, mint olyanokat, melyek az igazolást végzik. A M. N. B. a belföldi tulajdon igazolását csupán a hirdetményben meghatározott 17 papírra korlátozta, meghatározta azokat a szabályokat, melyek figyelembe vételével igazolható a belföldi tulajdon és kimondotta, hogy a belföldi kibocsátású papír a szelvénybeváltás szempontjából csak akkor tekinthető belföldi tulajdonban levőnek, ha a papír *számjegyzékbe vétetett* és az értékpapír köpenye el van látva a számjegyzékbevételel megbízott valamely intézetnek a számjegyzékbevételel meg-történtét tanúsító megjelölésével. A kijelölt intézet akkor, ha meg-állapítja, hogy az értékpapír tulajdonosa külföldi, megtagadja a papír számjegyzékbe való vételét és megjelölését, erről az érdekelteket értesíti és a papirokat a fél rendelkezésére tartja. Ha a fél a megjelölt intézet elutasító határozatában nem nyugszik meg, 8 nap alatt a M. N. B.-hoz fordulhat a számjegyzékbevételel megengedése végett. Ugyane jog illeti meg az érdekelteket akkor, ha az elutasítás azzal az indokolással történik, hogy a bemutatott papír nem tartozik azok közé, melyekre a M. N. B. e rendelet hatályát korlátozta.

Más papirokra nézve érvényben marad és elegendő, de a számjegyzékbe vett papirokra is alkalmazandó e rendelet kibocsátása előtt már érvényben volt az a szabály, hogy az értékpapírok szelvényeire csak akkor szabad készpénzben fizetést teljesíteni, vagy az esedékes összeget a fél szabad számláján jóváírni, ha a bemutató a szelvényhez tartozó köpenyt 8 nap tartamára letétbe helyezi, kivéve, ha igazolják azt, hogy a köpeny belföldön közjegyző, hatóság, közpénztár, vagy megbízott pénzügyi intézet őrzetében van.

A rendelet a jegyzékbevételel és megjelölés feltételét elég mereven a kijelölt papírok belföldi tulajdonához kötötte. E mellett sok esetben előfordulhat, hogy külföldi tulajdont képező belföldi kibocsátású papír belföldi haszonélvezője, ki természetesen a papírnak nem tulajdonosa, hanem csak birtokosa, a szelvényt nem válthatja be. Megeshetik, hogy a belföldi tulajdonos belföldi kibocsátású papírja külföldön van letétben és a bemutatás rövidre szabott ideje alatt

nincs módjában, hogy a papirokat valamely kijelölt intézetnél számgjegyzékbe vétesse. Vagy a kijelölt papír belföldi tulajdonosa a papírt lombardhitel céljaira valamely belföldi banknál helyezte letétbe, mikor is a bank, mint letéteményes vagy zálogbirtokos, nincs jogosítva arra, hogy a tulajdonos beleegyezése nélkül a papírt számgjegyzékbe vétel végett bemutassa, az utasítást kérő levél pedig a tulajdonos távolléte miatt nem kézbesíthető. Nyilván ilyen lehetőségek bekövetkezése esetére adatott a Banknak az a joga, hogy az 1. bekezdésben meghatározott tilalom alól felmentést adhat.

A rendelet 4—7. §-ával más helyen foglalkozunk.

Alább közöljük a rendelet büntető-, vegyes- és zárórendelkezéseit.

8. §. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással büntetendő:

1. aki az 1. §. rendelkezése ellenére értékpapírt Magyarország területére behoz anélkül, hogy a Magyar Nemzeti Bank a tilalom alól felmentést adott volna;

2. aki a 3. §. (1) bekezdésének rendelkezése ellenére fizetést teljesít vagy a szelvényre esedékes összeget a fél szabad rendelkezése alatt álló számlán jóváírja;

3. aki a 3. §. (1) bekezdése rendelkezésének kikijátszása végett bizonyítékot kohol, valótlan adatot hoz fel vagy való adatot elhallgat.

A pénzbüntetésre az 1928: X. törvénycikk rendelkezései irányadók, a pénzbüntetés legmagasabb mértéke az 1931: XXVI. t.-c. 3. §-ának első bekezdése értelmében nyolcezer pengő. A pénzbüntetés átváltoztatására és a kihágás elévülésére az 1931: XXVI. t.-c. 3. §-ának harmadik, illetőleg negyedik bekezdésében foglalt rendelkezések nyerne alkalmazást.

Azt az értékpapírt, amelynek tekintetében a kihágást elkövették, el kell kobozni. Az elkobzásra, valamint arra az esetre, ha az elkobzást nem lehet alkalmazni, vagy foganatosítani, az 1922: XXVI. t.-c. 2. §-ának 2—4. bekezdéseiben foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni (1931: XXVI. t.-c. 3. §-ának második bekezdése).

A jelen §. alá eső kihágás miatt bűnügyi zárlat és biztosítási végrehajtás elrendelésének a Bp. 492. és 493. §-ában meghatározott egyéb feltételek fennforgása esetében helye van.

Az eljárás a kir. járásbíróóság hatáskörébe tartozik.

9. §. A jelen rendelet szempontjából:

Külföldinek kell tekinteni a külföldön lakó természetes személyt, a külföldön székhellyel (teleppel) bíró jogi személyt és céget, az utóbbit akkor is, ha jogi személyisége nincs;

belföldinek kell tekinteni a belföldön lakó természetes személyt, a belföldön székhellyel (teleppel) bíró jogi személyt

és céget, az utóbbit akkor is, ha jogi személyisége nincs; — külföldi cégnek Magyarországon levő telepe (fiókja, képvisellete) a belföldi céggel, belföldi cégnek külföldön levő telepe (fiókja, képvisellete) pedig a külföldi céggel egy tekintet alá esik.

10. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján lép hatályba. A rendelet kihirdetési napja 1936 január 22.

A 300/1936. M. E. számú rendeletnek a külfölddel szemben fennálló áruvételártartozások pengőben való lerovására vonatkozó rendelkezései.

4. §. ⁽¹⁾ Külföldről behozott áru külföldi pénznemben kirótt vételárának és az adás-vételi ügylettel összefüggő jutaléknak, fuyardíjnak, árubiztosítási díjnak és az ügylettel összefüggő egyéb, ugyancsak külföldi pénznemben kirótt szolgáltatásnak pengőben lerovása esetén a tartozás teljesítéséül külföldi javára fizetendő pengőösszeg kiszámítására és teljesítésére az alább meghatározott rendelkezések irányadók.

⁽²⁾ Az adós a külföldi pénznemben kirótt tartozásnak a Magyar Nemzeti Bank által a tényleges fizetés napját közvetlenül megelőző köznapra megállapított deviza-áruárfolyamon kiszámított pengőellenértékét, valamint a Magyar Nemzeti Bank által megállapított felárat köteles megfizetni. A fizetést a hitelező kijelölése szerint a hitelezőnek valamely megbízott pénzügyintézetnél vezetett zárolt számlája javára kell teljesíteni. A fizetést csak a Magyar Nemzeti Bank engedélye alapján szabad teljesíteni.

⁽³⁾ A felár megállapításában a Magyar Nemzeti Bank figyelembe veszi a külföldi fizetési forgalom szabályozása tárgyában általa vagy a m. kir. kormány által kötött megállapodásokat is.

⁽⁴⁾ Kétség esetében az irányadó felár mértékéről, valamint arról, hogy a követelés az ⁽¹⁾ bekezdés alá esik-e, hatóság részére a Magyar Nemzeti Bank ad nyilatkozatot. A Magyar Nemzeti Bank nyilatkozata a bíróságra vagy más hatóságra kötelező. A Magyar Nemzeti Bankhoz a nyilatkozat közlése iránt intézett megkeresésben a követelésre vonatkozó tényállást, különösen a követelés jogcímét részletesen közölni kell.

Ez az 5. §. értelmében 1932. február 1. napjáig bezáróan visszaható rendelkezés az 1932. január hó 31. napja után keletkezett külföldi áruimport-ügyletekre nézve eldönti azt a sokat vitatott kérdést, hogy a külföldi pénznemben kirótt áruvételár pengőre átszámított ellenértéke a felár hozzáadásával állapítandó-e meg. Nem dönti el azonban a kérdést a nem áruszállításból eredő és az áruforgalom keretén kívül eső fizetésekre nézve. Az ilyen nem áruszállításból eredő követelések tekintetében csupán a külföldi pénznem effektív fizetésének kikötése esetén kötelezhető az adós minden esetben arra,